

NATALIA MISYAC
Żytomierz

Centrum Polonijne Państwowego Uniwersytetu w Żytomierzu — część składowa polsko-ukraińskiego dialogu kultur

Głównym gmachem Państwowego Uniwersytetu Żytomierskiego im. Iwana Franki jest pomieszczenie byłego gimnazjum dla mężczyzn, którego kuratorem był znany polski pisarz oraz działacz społeczny Józef Ignacy Kraszewski. Jak widać, tematyka polska od samego początku historii Uniwersytetu jest z nim mocno związana.

W latach 30. XX w. pracownikiem Wydziału Filologiczno-Historycznego był W. Hnatiuk, który obronił pracę doktorską z polonistyki (niestety, w związku z jego represjonowaniem, informacja o nim zaginęła). W czasach tzw. odwilży chruszczowowskiej na Wydziale Filologicznym prowadzono seminarium z języka polskiego, które zostało jednak zlikwidowane w czasach „zastoju”.

Wraz z ogłoszeniem niepodległości Ukrainy wszystkie mniejszości narodowe, w tym też Polacy, uzyskały prawo do nauczania dzieci w szkole języka ojczystego, kultywowania tradycji swojego narodu, odradzania kultury narodowej. Zaczęły się pojawiać towarzystwa kulturalno-narodowe (obecnie w obwodzie żytomierskim jest ich ok. 50). W samym Żytomierzu działają następujące organizacje: Żytomierska Wspólnota Polaków, Zrzeszenie Polaków Regionu Żytomierskiego „Polonia”, Zrzeszenie Kombatantów Wojska Polskiego, Zrzeszenie Nauczycieli Polonistów, Polskie Towarzystwo Naukowe, organizacja „Cmentarz Katolicki”, Polska Organizacja Młodzieżowa, Towarzystwo Harcerzy, Towarzystwo im. I. Kraszewskiego, Wspólnota Lekarzy im. św. Wacława, Katolicki Klub Sportowy, chóry i zespoły taneczne „Poleskie Sokoly”, „Koroliski”, „Dzwoneczki”.

W związku ze wzrostem zainteresowania nauką języka polskiego wśród uczniów oraz studentów, na początku lat 90. XX w. wznowiono lektoraty tego języka na Uniwersytecie. Wówczas Senat Uniwersytetu podjął również decyzję o przemianowaniu Katedry Języka Rosyjskiego na Katedrę Języków Słowiańskich. Katedra nawiązała ściśle kontakty z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Rzeszowie, niejednokrotnie organizowała praktyki dla studentów w Polsce. Od 1994 r. studenci, którzy uczyli się języka polskiego na Uniwersytecie, podjęli pracę jako nauczyciele tego języka w szkołach Żytomierza oraz obwodu żytomierskiego. W tym samym roku język polski został wprowadzony do planów dydaktycznych na Wydziale Filologicznym jako przedmiot do wyboru. Od tego czasu corocznie naukę języka polskiego pobiera przeciętnie 100—125 studentów w 4—5 grupach akademickich.

W 1992 r. przy Katedrze Języków Słowiańskich powstał Gabinet Języka Polskiego. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, podarowawszy 400 książek z literatury pięknej, naukowej, dydaktycznej oraz informacyjnej, znacznie wzbogaciło naszą bibliotekę. W 2004 r. pozytywnym zmianom uległo również pomieszczenie, w którym mieści się Gabinet.

Zainteresowanie nauką języka polskiego oraz badaniami polonistycznymi wykazują także studenci Wydziału Historycznego, ponieważ w Żytomierskim Obwodowym Archiwum Państwowym znajduje się dużo dokumentów w języku polskim. W związku z tym, od 2001 r. język polski wykładany jest też na Wydziale Historycznym. W 2002 r. na Wydziale Filologicznym została otwarta specjalność „Język ukraiński oraz język polski”, a dwa lata później — specjalność „Język angielski oraz język polski” na Wydziale Języków Obcych.

Tematyka polska wzbudziła zainteresowanie wśród kadry naukowej Uniwersytetu, pojawiło się wiele prac naukowych poświęconych polskim zagadnieniom, m.in. monografia N. Sejko *Szkołnictwo polskie na Wołyniu — w regionie żytomierskim* oraz *Dobroczynność Polaków w sferze edukacji na Ukrainie*, podręcznik N. Misyac *Język polski dla Ukraińców*, monografia O. Burawskiego *Polacy na Wołyniu w drugiej połowie wieku XIX — na początku wieku XX. Stan społeczno-gospodarczy oraz rozwój kulturowy*, powieść biograficzna poświęcona Henrykowi Rzewuskiemu oraz wstęp do zbioru poezji Gustawa Olizara autorstwa W. Jerszowa. Obroniono trzy prace doktorskie poświęcone tematyce polskiej, obecnie w przygotowaniu są trzy prace habilitacyjne oraz cztery prace doktorskie, opublikowane zostały liczne artykuły.

Wyżej wymienione czynniki przyczyniły się do stworzenia w ramach Uniwersytetu Centrum Polonistycznego. Decyzja o jego powstaniu została zatwierdzona przez Senat Uniwersytetu. Działalność Centrum Polonistycznego

miała na celu sprzyjanie harmonijnemu rozwojowi języka polskiego w regionie, a także wspieranie dążeń Ukrainy do integracji z europejską wspólnotą kulturową. W listopadzie 2004 r. odbyła się uroczystość otwarcia Centrum Polonistycznego, na której obecni byli m.in. pracownicy Ambasady RP na Ukrainie.

Od 2004 r. Centrum wydaje czasopismo naukowe „Ukraińska Polonistyka”, w którym publikowane są artykuły w trzech głównych rubrykach: badania historyczno-filozoficzne, pedagogiczne oraz filologiczne. Pismo zostało wpisane do rejestru państwowego oraz otrzymało status czasopisma specjalistycznego. Do chwili obecnej ukazały się już cztery jego numery.

W Centrum Polonistycznym odbywały się „okrągłe stoły”: *Rola wspólnoty polskiej w kulturze regionu żytomierskiego* (2005), *Badania historyczne poświęcone tematyce polskiej: osiągnięcia oraz perspektywy* (2006), *Walenty Grabowski — poeta i tłumacz* (2007), *Polsko-ukraińskie stosunki językowe* (2008).

W czerwcu 2006 r. Centrum przyjmowało gości z 9 krajów świata (z Polski, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Kanady, Jordanii, USA, Słowacji, Korei Południowej, Japonii). Tutaj odbyła się IV Międzynarodowa Konferencja Conradoznawców. W tym samym roku wykładowcy Uniwersytetu wzięli udział w Forum Ukraińskim *Rozwój kwalifikacji nauczyciela w kontekście zmian edukacji*, które odbyło się w ramach Roku Ukrainy w Polsce. W maju 2007 r. Centrum Polonistyczne zorganizowało ogólnoukraińską konferencję naukową z udziałem gości z zagranicy *Problemy edukacji pedagogicznej na polikulturowej przestrzeni Ukrainy*.

Współpraca międzynarodowa Uniwersytetu realizowana jest poprzez międzynarodowe projekty, konferencje, zjazdy poświęcone problemom polonistyki. Najważniejszymi zagranicznymi partnerami Katedry Pedagogiki Społecznej oraz Sztuk Pedagogicznych są: Instytut Historii Edukacji Polskiej Akademii Nauk, Instytut Socjologii oraz Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Katedra Literatury Ukraińskiej bierze udział we wspólnych projektach razem z ukraińsko-polskim pismem w Warszawie (co roku publikowane są wyniki badań doktorantów oraz prace studentów). W styczniu 2004 r. podpisano umowę o współpracy pomiędzy Uniwersytetem im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie a Północnoukraińskim Centrum Dialektologicznym im. prof. M. Nykonczuka.

Centrum organizuje studenckie kolokwia naukowe, takie jak zorganizowane z okazji 150. rocznicy urodzin Iwana Franki kolokwium, w ramach którego studenci wystąpili ze swymi pracami na temat: *Polonizmy w korespondencji Iwana Franki, Wykorzystanie polonizmów w dramaturgii Iwana Franki*.

Centrum Polonistyczne aktywnie współpracuje z nauczycielami języka polskiego z regionu żytomierskiego. Organizowane są dla nich treningi metodyczne, dwa razy do roku przeprowadzane są seminaria oraz wycieczki w celu poznania miejsc związanych z kulturą polską. Dla nauczycieli przygotowywane są poradniki metodyczne dotyczące pracy ze szczególnie utalentowanymi uczniami oraz ich przygotowania do olimpiad.

Co roku w Centrum odbywają się obwodowe olimpiady z języka polskiego, literatury oraz kultury Polski dla uczniów 8—9 klasy. W nagrodę zwycięzcy dostają książki polskich pisarzy.

Centrum pomaga Stowarzyszeniu „Wspólnota Polska” w przeprowadzaniu obwodowych konkursów deklamacji poezji polskiej. Co tydzień dla studentów organizowany jest przegląd polskich filmów. Język polski prezentowany jest podczas Dni Języków Słowiańskich w ramach tygodnia Wydziału Filologicznego. Wykładowcy oraz studenci Uniwersytetu uczestniczą w imprezach kulturalnych organizowanych przez Dom Polski oraz Polskie Towarzystwo Naukowe, a także Obwodową Bibliotekę Naukową. Zacieśnia się współpraca z polskimi organizacjami publicznymi.

W ciągu ostatnich 15 lat studenci Uniwersytetu uczestniczyli w letnich szkołach języka i kultury polskiej w Rzeszowie, Lublinie, Częstochowie.

Działalność Centrum Polonistycznego rozwija się w kierunku badań naukowych o tematyce polskiej, działalności organizacyjno-metodycznej, pracy kulturalno-oświatowej z młodzieżą studencką. Centrum pozytywnie wpływa na polsko-ukraińskie stosunki w regionie, kształtuje u studentów tolerancję międzyetniczną, sprzyja rozpowszechnieniu procesów eurointegracyjnych.

Dr Natalia Misyac jest kierownikiem Katedry Języków Słowiańskich Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. I. Franki w Żytomierzu. Zainteresowania naukowe: funkcjonalna semantyka języków słowiańskich, metodyka nauczania języków słowiańskich w szkole średniej i wyższej, kulturoznawstwo.